

... Jiří Kuhn, ředitel Gymnázia Nymburk, Dag Hrubý, ředitel Gymnázia Jevíčko
(Asociace ředitelů gymnázií)

VZKAZ BUDOUCÍ VLÁDĚ, BUDOUCÍM POSLANCŮM A BUDOUCÍM SENÁTORŮM

Vážení zvolení,
před dvaceti lety se učitelé a ředitelé škol všech typů vrhli nadšeně do práce s cílem napravit škody předchozích let. Před dvaceti lety učitelé a ředitelé uvěřili tomu, že se podaří upravit podmínky pro činnost škol, práci učitelů a výuku žáků tak, aby bylo možné s hrdostí říci „jsem učitel na škole v Čechách“ a aby absolventi našich škol mohli po celé Evropě bez uzardění, ba s pýchou říci „jsem absolventem české školy“.

Dnes, po dvaceti letech, nezbývá než konstatovat, že naše školství nevzkvétá a vůbec není v dobré kondici:

– Kurikulární reformu školství se podařilo nastartovat teprve před několika lety a dnes již snad nikoho, kromě ředitelů a učitelů, nezajímá její osud a její výsledky. Na realizaci najednou chybějí prostředky a zpochybňuje se její význam. Česká školní inspekce netuší, jak její průběh a výsledky kontrolovat. Dlouhodobé koncepční materiály se tak neodrážejí v každodenní školní realitě. Koncepce se mění po nástupu každého nového ministra, školy místo přímé cesty k jasné definovanému a obecně akceptovanému cíli na své cestě kličkují a tápou.

... jsme však překvapeni, že jsou učitelé z neustálých změn znechuceni, rodiče znepokojeni a žáci k nim lhostejní.

– Učitelé jsou stále nejhůře placenou skupinou vysokoškolsky vzdělaných lidí.

... nedivíme se proto, že na pedagogické fakulty nenastupují nejlepší absolventi středních škol a že ti, kteří pedagogické fakulty vystudují, hledají uplatnění raději mimo rezort školství.

– Na středních školách je dvakrát více volných míst, než kolik vychází žáků ze základních škol, ale není vůle přijmout opatření, jež by tuto disproporci účinně vyřešila.

... pozastavujeme se nicméně nad tím, že školy mají problémy vyjít s rozpočty, které na provoz dostávají.

– Do školství plyne ze státního rozpočtu pouze 4,8% HDP, přičemž průměr zemí EU přesahuje 6%. Česká republika patří podle tohoto kritéria mezi 7 nejhorších zemí EU.

... upřímně se přitom divíme, že se výsledky našich žáků pomalu horší.

– V ČR existuje na středních školách 1 254 studijních oborů zakončených maturitní zkouškou. Od gymnázia po střední odborné učiliště kovářské. Od oborů tradičních, jakým je např. zdravotní sestra, po obory méně tradiční, ale zřejmě asi také potřebné, jakým je např. agroturistika.

... a nikdo nerozumí tomu, proč se již 14 let neúspěšně připravuje jednotná maturitní zkouška.

– V ČR máme dnes 73 vysokých škol. Ani jedna z našich vysokých škol nepatří co do kvality mezi 200 nejlepších na světě. Na mnohé z nich je možné dostat se bez přijímací zkoušky, a tak na vysoké školy odchází studovat nezanedbatelná část českých maturantů.

... odborníci však nemohou nalézt důvody, proč slábne zájem o učební obory a tradiční řemesla.

– Nový, a první polistopadový, školský zákon byl schválen až v roce 2004, jeho příprava trvala tedy 15 let. Přesto byl za 6 let, po které je v platnosti, již 20krát novelizován!

... proč jen asi školy i učitelé nemají důvěru v práci ministerstva ani v práci zákonodárců?

Vážení zvolení, s největší pravděpodobností zaujala oblast školství ve volebních programech vašich stran čestné místo. Je dokonce velmi pravděpodobné, že školství je v nich označeno za jednu z priorit. Tak, jak tomu bylo i ve volebních programech stran a hnutí ve všech volbách v letech minulých. Bylo by však chybou, kdybyste na konci vašeho volebního ob-

dobí při bilancování výsledků zjistili, že se pro školství v České republice udělalo stejně málo jako za dob vašich předchůdců. Za čtyři roky se budete opět ucházet o naše hlasy, neopakujete proto stejné chyby. Není to těžké, očekává to však od vás **odpovědnost, odvahu, vizi a nadhled**. A co že tedy od vás očekáváme a jak se dá situace ve školství změnit k lepšímu? Zde je náš návod ve dvou krocích:

1. Vytvořte pro školy a učitele stabilní prostředí a pak je nechte pracovat!

Školství nemůže sloužit jako kolbiště pro soupeření politických stran. Školy nesmějí poznat, zda vládne pravice či levice. Shodněte se na tom, co od škol vlastně chcete. Bez jasného a dlouhodobě stabilního zadání, v neustále se měnících podmínkách a za neustálé ekonomické nejistoty se školství zlepšovat nebude.

Při tvorbě koncepčních záměrů a formulování strategických cílů se spolehněte na odborníky a diskutujte s profesními skupinami. Nenechte se svést myšlenkou, že pedagogice rozumíte. Fakt, že jste sami chodili na základní, střední či vysokou školu prostě není dostatečnou kvalifikací. Stejně jako neradíte lékaři, jak má operovat, neradte prosím pedagogickým odborníkům, jak mají formulovat koncepci školství.

Odpovědnost budete mít velikou. Ve vašem funkčním období končí platnost Bílé knihy, koncepčního materiálu, který determinoval rozvoj školské soustavy od roku 2001. Bude se pravděpodobně připravovat materiál nový, který ovlivní vývoj školství v dalším období. A to výrazně překračuje vaše období volební!

Přestože zahraničí poskytuje hodně pozitivních příkladů, není možné předpokládat, že prosté přejmutí dílčích součástí osvědčených schémat z různých školských systémů přinese automaticky kýženou pozitivní změnu i českému školství. Mějte stále před očima Pejska a Kočičku, kteří také do svého dortu dali to nejlepší, ale výsledek se nedal jíst. Inspirace zahraničím tedy ano, na Ctrl C a Ctrl V však zapomeňte. České školství má na co navazovat a z čeho vycházet.

2. Vytvořte pro činnost škol podmínky srovnatelné s vyspělými státy, chtějte pak ale od nich výsledky!

Bez peněz to nepůjde, přestože školy pro úspěšné fungování nepotřebují až tak mnoho. Potřebují jen dobré učitele, motivované žáky, vhodné materiální vybavení a opravdový zájem společnosti.

Dobré učitele do škol nedostanete, pokud jejich práce nebude odpovídajícím způsobem ohodnocena a pokud nebudou jasně nastaveny možnosti jejich profesního růstu. Motivované žáky ve školách zajistíte tím, že ve společnosti nastavíte také véle podmínky, aby bylo naprosto zřejmé, že se vzdělání vyplatí, že žáci školu potřebují. Současný stav, kdy školy potřebují žáky, není normální.

Vybavení škol a školní prostředí musí odpovídat požadavkům současnosti. Křída a tabule je sice dobrý vynález, ale existují i jiné, modernější pomůcky. Ty však s přidělem 857,- Kč na rok a na jednoho žáka v českých školách raději nehledejte.

Mějte na paměti, že stát vydal na přípravu a rozjezd kurikulární reformy obrovské prostředky. Bylo by proto velkou chybou, kdyby se stejná pozornost nevěnovala i monitorování očekávaných změn a zhodnocení výsledků reformy. Dohlédněte proto na tuto obří státní investici. Nedopusťte, aby stát rezignoval na vyhodnocení jejího výsledku.

Argumenty „to si v současné ekonomické situaci nemůžeme dovolit“ neobstojí. Státy a vlády, které se dostaly do podob-

ných ekonomických problémů, ale měly **vizi**, prokázaly **nadhled**, našly **odvahu**, a tím se projevila jejich **odpovědnost**, pak právě tyto země a tyto vlády z masivních investic do školství v krizových letech jen a jen profitovaly.

Budeme vám držet palce. Respektive budeme **si** držet palce. Jsme ale kromě držení palců připraveni i aktivně a zcela konkrétně pomoci. Tak, jak se o to snažíme již mnoho let. Pořád totiž věříme, že máme společný cíl...

...Účastníci semináře pořádaného Krajskou radou ČMOS pracovníků školství

PROHLÁŠENÍ K AKTUÁLNÍM PROBLÉMŮM ZÁKLADNÍHO ŠKOLSTVÍ

Brno, 19. května 2010

- I.) **Zásadně odmítáme návrh vyhlášky MŠMT, kterou se nahrazuje vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, v platném znění, v předložené podobě.**
- Návrh vyhlášky byl sice dle předkládací zprávy konzultován s příslušnými orgány. Zcela však postrádáme celostátní diskusi s pracovníky z terénu, tedy učiteli základních škol praktických a speciálních a základních škol, kteří s těmito žáky denně pracují a dále diskusi s rodičovskou veřejností.
 - Návrh vyhlášky povede k likvidaci funkčního školského systému, jež se osvědčil, a ke snížení úrovně vzdělání žáků běžných základních škol i žáků přeřazených ze ZŠ praktických.
 - Návrh vyhlášky poškodí zavedený systém, kdy žáci ZŠ praktických byli vzděláváni s ohledem na jejich budoucí vyučení v přiměřeném učebním oboru, odpovídajícím jejich schopnostem. Absolvování školní docházky v hlavním proudu tyto předpoklady u žáků nevytvoří.
 - Novou vyhlášku není možné přijmout bez vyčíslení zvýšených nároků na státní rozpočet.

Vyzýváme ministryni školství k zahájení seriózní diskuse s pedagogickými pracovníky dotčených škol a rodičovskou veřejností. Teprve na základě jejich výsledků doporučujeme předložení nového návrhu uvedené vyhlášky.

II.) **My učitelé základních škol s rostoucím neklidem sledujeme sestupnou tendenci úrovně základního školství.**

Stále častěji se varovně zvedá hlas odborníků a statistiků. Horšící se výsledky žáků ve srovnání se světem jsou důsledkem chybné školské politiky. Ta je mnohdy v rozporu s myšlením podstatné části učitelů ZŠ.

- Podle našeho šetření, do kterého se zapojila nadpoloviční většina základních škol v ČR, není kurikulární reforma učitelů ZŠ chápána jako cesta ke zvýšení kvality, ale spíše naopak. Stejně tak negativně je vnímána roztržitost učebních plánů jednotlivých ZŠ.
- Učitelé požadují posílení svých pravomocí i pravomocí škol, větší sjednocení požadavků na žáky, než stanoví RVP (rámcově vzdělávací programy).
- Nezastupitelné postavení učitele je oceňováno převážně verbálně. Pokud dojde na ohodnocení platové, pak je vládami preferována jejich nenáročná forma. Učitelé však jednoznačně považují tarifní odměňování za spravedlivější a prospěšnější.

Bezbrhý liberalizace školství spolu z destrukcí řízení ZŠ nese bohužel své ovoce. Požadujeme proto seriózní přehodnocení systému „neřízení“ ZŠ a odbornou diskusi nad náplní vzdělávání na ZŠ, ve které nebudou dominovat dogmata, partikulární zájmy ani menšinové názory.